

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 7/3 2018 s. 1875-1883, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

KAZAKİSTAN'DA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI

Ahmet GÜNGÖR*

Geliş Tarihi: Ocak, 2018

Kabul Tarihi: Ağustos, 2018

Öz

Kazakistan'da Türkçenin öğretimini iki ana başlıkta incelemek gerekir: Türkçenin ana dili olarak öğretimi ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi. Kazakistan'ın bağımsızlığıyla beraber ülkenin orta ve yükseköğretimine bağlı fakülte ve enstitülerde açılan Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde ihtisasa dayalı Türkçe öğretilmektedir. Türkiye'nin MEB ve benzeri kurum ve kuruluşlarının eğitim merkezlerinin yanı sıra özel tüzel sektörde halka açık Türkçe kursları verilmektedir. Bu çalışmada Türkçenin Kazakistan'da yabancı dil olarak öğretimi sorunları konusu üzerinde durularak kimi çözüm yolları ve önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Türkçe, ana dil, lehçe, Kazakistan.

THE PAST, CURRENT AND FUTURE STATUS OF TURKISH EDUCATION IN KAZAKHSTAN

Abstract

It is needed to examine Turkish education in Kazakhstan under the two main titles: Teaching Turkish as a first language and teaching Turkish as a foreign language. Along with the independence of Kazakhstan, speciality-based Turkish language is taught in Turkish Language and Literature departments founded in the faculties and institutions that belong to secondary and higher education of the country. Public Turkish language courses are provided both in private and legal sectors as well as the education centres of Turkey's Ministry of National Education (MEB) and of similar institutions and organizations. By laying emphasis on teaching Turkish as a foreign language in Kazakhstan and its problems, some solutions and suggestions will be presented in this study.

Keywords: Turkish, first language, native language, dialect, Kazakhstan.

0. Giriş

1991 tarihinde bağımsızlığını ilan eden Kazakistan Cumhuriyetini ilk tanıyan ülkelerden biri olan Türkiye ile hemen yoğun bir diplomasi trafiği başlamış (2 Mart 1992) ardından iktisat, ticaret ve eğitim alanında yüzlerce protokol imzalanarak hayata geçirilmiştir.

---

* Dr. Öğr. Üyesi; Sinop Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, gungorelda@hotmail.com.

Ülke yöneticilerinin karşılıklı ziyaretleri neticesinde eğitim işbirliği konularının yol haritaları belirlenmiş ve uygulamaya konulmuştur. Bunun en somut uygulama ve neticesi olarak da Büyük Öğrenci Projesi kapsamında 1992-1993 öğretim yılından itibaren yaklaşık 3000 Kazak öğrencinin Türkiye'nin değişik şehirlerinde yer alan lise, lisans ve lisansüstü seviyesinde eğitim-öğretimlerini tamamlamış olmasıdır. Her iki ülke geleceğini bütün yönleriyle ilgilendiren başat projelerden biri olarak görülen, "Büyük Öğrenci Projesi" kapsamında Kazakistan'da Türk kültür ve dilinin öğretiminde somut ve tutarlı adımlar atılmıştır. Kazakistan'la kalıcı ve sürdürülebilir dostluk köprüleri kurmak, iş dünyası, sanat, ticaret ve kültür anlamında her iki ülke menfaatleri temelinde güçlü bağlar oluşturmaya yönelik ortak iş birliğinin kalıcı ve tutarlı alt yapısı oluşturulmuştur. Türkiye ve diğer Türk cumhuriyetlerinin Eğitim bakanları ve heyet toplantıları neticesinde ilk, orta, lise ve yükseköğretimde dil, tarih, edebiyat ders ve programlarının ortak yürütülmesine dair komisyonlar kurularak ders kitap ve içerikleriyle ilgili bir dizi değişikliklere gidilmiştir.

Kazakistan, Türkiye'yle her alanda ilişkilerini güçlendirirken eğitim alanında çok önemli bir projeye daha imza atmıştır ki o da "Bolaşak" projesidir. Söz konusu proje 2005 yılında uygulamaya konulmuştur. Bütün eğitim-öğretim masrafları karşılanmak kaydıyla başarılı ülke öğrencileri, dünyanın saygın ilk 500 üniversitesine giren üniversitelere gönderilmektedir. En az iki dil bilen donanımlı, vizyon sahibi gençler ülkelerine dönerek geleceğin Kazakistan'ına yön vermektedirler.

Kazakistan'ın kültür ve eğitim alanında yaptığı hamleler sonuçlarını vermeye başlamıştır. Bütün eğitim- öğretim reform çabalarının geleceğini belirleyen somut çalışmalardan biri de "Latin alfabesi" konusudur. Alfabe konusu stratejik, siyasi ve kültürel öneme sahiptir. Konunun önem ve çarpıcı yönlerini ortaya çıkaran örnekler mevcuttur.

Katolik dünyası bir alfabe (Latin) kullanırken, 250 milyonluk Arap dünyası Arap alfabesinin daha ötesinde Arap edebiyatı temelinde ortak zemini oluşturmuştur. Farklı lehçe ve ağızları konuşan Arap devletleri halkı fasih konuşulan ve yazılan Arap edebiyatı noktasında ortak bir dil birliğini sağlamıştır. 200 milyonluk Türk dünyası, dil sorunlarıyla beraber (yazı dili, konuşma dili, resmi dil, edebiyat dili *vd.*) farklı alfabe (Kiril, Latin, Arap *vd.*) kullanmaktadır. Meseleye bu yönden baktığımızda başta Kazakistan'ın Cumhurbaşkanı olmak üzere, dilbilimci ve Kazakistan'ın aydın insanlarının gündemini "alfabe ve Latin alfabesi" konusu oluşturmaktadır.

Kazakistan'ın 2050 ülke stratejisi bağlamında en geç 2025 itibarıyla Latin alfabesine geçme çalışmalarını bizzat Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev desteklemektedir. Yaptığı konuşmasında: "Kiril alfabesinden Latin alfabesine geçmek Kazakistan medeniyeti için

önemli, bir o kadar da üzerinde düşünülmesi gereken bir süreçtir. Dolayısıyla bu noktada bir komisyon kurulmalı ve bu konu tartışılmalıdır.”¹ şeklinde beyan etmiştir. 2017 itibarıyla da Latin alfabesine geçiş süreci başlatılmıştır. Bilindiği üzere 1930-1940 yılları arası Kazakistan Latin alfabesi tecrübesini yaşamış bir devlettir.

31 Ekim 1992 tarihinde iki ülke yetkililerince imzalanan anlaşma neticesinde Kazakistan’ın Türkistan şehrinde kurulan Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Kazak- Türk Üniversitesi her iki ülkenin dostluk ve kardeşlik bağlarını pekiştirmiştir. Bu üniversitede Kazakistanlı öğrenciler ve Türkiye’den gelen öğrencilerin yanı sıra Türk Dünyasından gelen öğrenciler de eğitim-öğretimlerine devam etmektedirler. Dört dilde eğitim veren (Kazakça-Türkçe, Rusça ve İngilizce) üniversitede TURTEP vasıtasıyla uzaktan Türkçe öğretiminin yanı sıra diğer bilim dallarında eğitim verilmektedir.

1. Kazakistan’da Türkçe Öğretimi

Kazakistan’da Türkçe öğretimini Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra Kazakistan’ın bağımsızlık süreciyle; a) Türkçenin ana dil temelli dil ve edebiyatı, b) Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi temelinde ele almak gerekir. Türkçenin ana dil ve edebiyat bağlamında öğretimi üniversitelerdeki lisans, lisansüstü uzmanlık eğitim ve öğretimini gerektirir. Bu çalışmada genel anlamıyla Türkçe’nin yabancı dil olarak öğretimi konusu ele alınmakla birlikte ana dil ve edebiyat öğretimine kısa da olsa değinilecektir.

Bütün bu açıklamalardan sonra Kazakistan’da Türkçe öğretimini; a) Türkçeye duyulan ilgi, b) Türkçe ders veren kurumlar, Türkçe dersini veren elemanlar ve nitelikleri c) Türkçe öğretimine yönelik ders kitapları, araç gereç ve yöntemleri başlıkları altında incelemek gerekir.

Kazakistan’da ana dilden başka yabancı dil kategorisinde tercih edilen dillerin başında Türkiye Türkçesi gelmektedir. Özellikle Kazakistan’ın bağımsızlığıyla birlikte Türk film ve müziklerinin (Çalikuşu *vd.*) Kazakistan gençleri arasında Türkçeye yoğun bir ilgisini doğurmuştur. Bunu 1992-1993 yıllarında Türkiye’ye gelerek AÜ TÖMER’de Türkçe öğrenen öğrenciler de ifade etmişlerdir. Yıllar geçtikçe Türk dizilerine ilgi artmış alt yazılı olarak günümüzde de ilgiyle izlenilmektedir. İkinci etmen de, kardeş iki halkın tarih, kültür din ve dil ortaklığıdır. Üçüncü belki de somut anlamda en etkin ve belirgin olanı, Türkiye’nin uluslararası alanda yükselen değeri, Kazakistan’da Türk şirketlerinin sayısının günden güne artması ve buna bağlı olarak da iş istihdamıdır. Bu yönüyle Türkçenin iş dünyasını dolaylı yoldan etkileyen önemli bir rolü ortaya çıkmaktadır.

¹http://www.akorda.kz/kz/events/akorda_news/press_conferences/memleket-basshysynyn-bolashakka-bagdar-ruhani-zhangyru-atty-makalasy (Erişim: 05.06.2018).

Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra bağımsızlığına kavuşan Kazakistan'a Türk şirketlerce yapılan yatırımların yanı sıra şirket sayıları da yıldan yıla artmaktadır. Başta inşaat olmak üzere, bankacılık, turizm ve sanayi alanlarında Kazakistan'da dış yatırımcılar olarak dünyanın dördüncü ülkesi konumundadır. Türk firmaları, kimi zaman Kazak sermayeli veya çokuluslu ortaklıklarla yaklaşık 1.3 milyar dolarlık bir sermayeye ulaşmıştır. Türk firma ve işletmelerinde %85 yerel halktan olmak üzere istihdam edilen Kazakistan vatandaşı yaklaşık on bin civarındadır.

Türkiye'nin resmî, vakıf düzeyinde ya da özel kuruluşları Kazakistan'da Türkçe eğitimini desteklemekte ve teşvik etmektedir. 12 Temmuz 1993 tarihinde Almatı, 2009 tarihinde Bakü'de yapılan toplantılar neticesinde şekillenen Uluslararası Türk Kültür Teşkilatı (TÜRKSÖY), Türk dilli ülkeler arasında kültür, sanat, edebiyat alanında yaptığı faaliyetler arasında süreli ve süresiz yayınlarla hem Kazakistan ve hem de Türk Dünyası'nda Türkçe öğretimine katkıları olmuştur.

Yine Türk dilinin öğretilmesine katkı yapan önemli kuruluşlar arasında yer alan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), 2011 yılında Kazakistan'ın Almatı vilayetine bağlı Talgar'da 320 öğrencinin eğitim gördüğü Kazak Türk Lisesini yaptırmış, Türkiye Türkçesinin öğretimine ders araç gereç vd. konularda önemli destek sağlamıştır. Ayrıca TİKA, Almatı'da Türkçe öğretimiyle ön plana çıkan Yabancı Diller ve Mesleki Kariyer Üniversitesi'ne önemli oranda (derslik, bina, ders araç gereçleri vd.) katkıda bulunmuştur.

1999-2001 yılında planlanıp geliştiren ve Türkoloji projesini yürüten TİKA, söz konusu çalışmaları 20 Eylül 2011 yılında Yunus Emre Enstitüsüne (2007) devretmiştir. Merkezi Astana'da olan Yunus Emre Vakfı I. N. Gumilev Avrasya Millî Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Fakültesi Türkoloji Bölümünde üniversite öğrencilerinin yanı sıra halktan ilgi duyan işadamları, sekreterler, ev hanımları vd. mesleki alanlarda çalışan Kazak vatandaşlarına Türkçe öğretmektedir. Vakıf aynı zamanda "I. Üniversitelerarası Türkoloji Sempozyumu (2012)" düzenlemiştir.

2. Kazakistan'da Türkçe Eğitimi Veren Kurum ve Kuruluşlar

Türk kültürü ve Türkçeyi öğreten kurumlardan biri de TÖMER merkezleridir. MEB'e bağlı olarak kurulan TÖMER'in merkezi Almatı'dır. Yaklaşık 20-22 yıldır hizmet veren bu kurumdan 9000'e yakın kursiyere sertifika verilmiştir. Buradaki öğretim elemanları Abay, Abılay Han, El Farabi, Kariyer Üniversiteleri gibi ondan fazla üniversitede Türk Dili ve Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde Türkçe dersleri vermektedirler.

Ankara Üniversitesi TÖMER elemanları tarafından 1992 yılında Abılay Han Alem Dilleri Üniversitesinde; üniversite öğrencileri, Kazakistan'ın resmî kurumlarında görev yapan (İçişleri, Dışişleri, Sağlık, Kültür Bakanlığı *vd.*) memurlar ve Türkçe öğretmenlerine kurslar düzenlenmiş, başarılı olanlara sertifika verilmiştir. Ayrıca ilk defa devlet televizyonundan Türkçe öğretimine yönelik (haftada bir gün olmak üzere) “Türkçe Öğreniyoruz” adlı program yayımlanmıştır. Türkçe kursları devam ettirilmiş daha sonra burada Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü açılmıştır.

MEB tarafından Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretimi Merkezi (Almatı) ve Yaygın Mesleki Eğitim Merkezi (Çimkent) kurulmuştur. Her iki ülkenin ilgili bakanlıklarınca 1996 yılında ön protokolleri imzalanan ve 1997 yılında eğitime başlayan Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezinden yaklaşık 2114 Kazak vatandaşı sertifika almıştır. Dil öğretiminin yanı sıra bilgisayar, halıcılık, el sanatları, elektrik *vd.* hizmet sektörü alanlarında Kazakistan'ın değişik bölgelerinde yüzlerce insana kurslar açılmıştır.

Akademisyen Turan Yazgan tarafından kurulan Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı tarafından Türk Dünyası Kentav Eğitim Merkezi ve Türk Dünyası Korkut Ata Türk Lisesi adıyla iki lise kurmuştur. Ayrıca Kızılorda şehrinde Korkut Ata Üniversitesi ve Abay Üniversitesi çatısı altında Türk Dili ve Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerini açmıştır. Ancak Abay Üniversitesindeki Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü açıldığı ilk yıllarda öğrenciler tarafından rağbet görürken sonraki yıllarda öğrenci sayısının gittikçe azalması nedeniyle kapanmıştır. Türkçenin Kazakistan'da öğretimi ve yaygınlaştırılmasında bu vakfın önemli katkıları olmuştur.

Ayrıca Türkiye'deki kimi üniversitelerin Kazakistan'daki üniversitelerle yaptıkları ikili anlaşmalar çerçevesinde açılan “Kültür ve Eğitim” merkezlerinde Türkçe kurslar düzenlenmektedir. Bunun en açık örneği de Erzincan Üniversitesinin Abay Kazak Millî Pedagoji Üniversitesi ile imzaladığı protokol gereği bu açılan merkezlerde verilen Türkçe kurslarıdır.

Üniversiteler temel alındığında başta Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk Kazak Üniversitesi, Abay Kazak Mili Pedagoji Üniversitesi, Filoloji Fakültesinde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü açılmıştır. EL-Farabi Kazak Millî Devlet Üniversitesi, Şarkiyat Fakültesinde bölüm olarak açılmıştır (1991). Abılay Han Yabancı Diller Üniversitesi Türkçe ikinci yabancı dil seviyesinde öğretilmiş ve sonradan bu üniversitede Türk Filoloji Bölümü açılmıştır. Süleyman Demirel Üniversitesi, Yabancı Diller Mesleki Kariyer Üniversitesi, Korkut Ata Üniversitesi gibi açılan Türkoloji, Filoloji, Doğu Dilleri, Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde Türkçe öğretilirken devlet ve özel üniversite çatısı altında bölüm veya kurs şeklinde kızlar

Pedagoji Üniversitesi, Kazak- Amerikan Üniversitesi, Orta Asya Üniversitesi ve Turan Üniversitesi *vd.* enstitülerde Türkçe öğretilmektedir.

Ayrıca 15 Temmuz darbesi ile amaç ve niyetlerinin ne olduğu açık seçik ortaya çıkan yapılanmanın Kazakistan'da kurmuş olduğu Uluslararası Eğitim ve Kültür Vakfı'na (KATEV) bağlı 30'a yakın (orta öğretim, üniversite) eğitim-öğretim kurumlarında Türkçe öğretilmektedir. Bu kurumlarda öğretilen Türkçenin niteliği, ders araç gereçleri, yöntem, amaç ve hedefler açısından ayrı bir kategoride değerlendirmek gerekir. Çünkü Türkiye'de olduğu üzere buldukları ülkelerde de Türkçe öğretimi, öğretmiş oldukları İngilizcenin hep gerisinde kalmıştır. Bu konu ayrı bir araştırma ve incelemeyi gerektirmektedir.

3. Türkçe Öğretim Elemanları ve Ders Materyallerinin Nitelikleri

Şüphesiz Kazakistan'ın değişik üniversite, enstitü, fakültelerinin yanı sıra kimi zaman özel şirketlerde dahi Türkçe kursları düzenlemiş/ düzenlenmektedir. Günümüze kadar gelen bu süreçte nitelikli Türkçe öğretim elemanı sıkıntısı yaşanmıştır. Süreç genelde bir sistem ve metottan uzak, gelişigüzel Türkçe kitap ve ders materyallerinin yanı sıra Türkiye'nin ilgili kurum ve kuruluşlarının organizasyondaki yetersizliği, Türkçe öğretiminin daha üst seviyelere gelmesini kısıtlamıştır.

Daha açık bir ifadeyle Türkçe öğretiminin önemi kişi, kurum ve kuruluşlarca kavranamamış, belirli politikalar üretilmemiş ve altyapısı oluşturulamamıştır. Sonuç itibarıyla da Türkçe öğretiminin başlangıcında kimi zaman; a) Türkiye'den ticaret amaçlı gelen ve Türkçe alanında herhangi bir uzmanlığı olmayan, b) Üniversite mezunu farklı disiplinlerden (matematik, sosyoloji *vd.*) mezun olan, c) İlk, orta öğretim öğretmenleri d) Türk Dili ve Edebiyatı ve alana yakın (filoloji *vd.*) disiplinlerden mezun olan şahıslar tarafından orta öğretim ve üniversitelerde Türkçe dersi verilmiştir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik ölçü ve ilkelerden uzak bir anlayış içerisinde ilk yıllarda Türkçe öğretimi devam etmiştir.² Oysa kur sistemi temelli, dört temel beceriye (okuma-anlama, dinleme- anlama, konuşma ve yazma) dayalı dil ölçütleri, uluslararası standartlara uygun sertifika ve sınav sistemiyle Türkçe öğretimi gerçekleştirilmelidir.

² AÜ TÖMER, 1992 yılı itibarıyla başta Kazakistan olmak üzere bütün Türk Cumhuriyetlerinin başkentlerindeki saygın üniversitelerin çatısı altında şubelerini açmış ve Türkçe okutmanlar göndermiştir. İlk etapta (1994 yılına kadar) üniversite öğrencileri ve devlet kurumları personellerine yanı sıra halka açık kurslar düzenlemişlerdir. Ankara Üniversitesi TÖMER, 1994 yılından sonra öğretim elemanı göndermemiştir. Dolayısıyla Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde uzman elemanların gelmemesi sektöre uğramıştır. MEB mevcut Türk elçilikleriyle harekete geçerek önce Türk dili elemanları göndermiş daha sonra da kendi çatısı altında TÖMER'ler kurarak Türkçe hizmetine devam etmiştir.

MEB, Kazakistan'daki Türk Elçilikleriyle işbirliği içinde TÖMER kurarak Türkçe öğretimini belirli bir sisteme kavuşturmakla birlikte bu yolda kat edilmesi gereken daha çok mesafe vardır.

Kazakistan'daki üniversitelerde Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların en başında müfredat ve öğretimde kullanılan araç gereçlerdir. Özellikle son zamanlarda Türkçe bölümlerinde ders saatleri azaltılmış, yerini İngilizce almaya başlamıştır. 2001-2010 yılları arası Türk-İngiliz bölümlerinde haftada 10 saat Türkçe dersi varken 2011 yılından sonra ders saati 5'e indirilmiştir.

Türkçe öğretiminin başarı veya başarısızlığını belirleyen bir başka faktör de ders kitaplarıdır. Bütün bunların temelinde Türkçe öğrenen Kazakistanlı vatandaşların %90'ı dinleme- anlama, %92'si sözlü anlatım, %86'sı okuma-anlama ve %92'si yazılı anlatım becerisinde problemler yaşadığını ifade etmektedir.

Ders kitaplarındaki bölüm ünite ve ders içerikleriyle ilgili öğrencilere yönelik açıklayıcı yönlendirme bilgilerin olmaması, seçilen metinlerin içerik, gramer ve sözcük dağarcığı açısından seviyeye uygun olmaması, alıştırmaların yönerge olmadan sunulması, dilbilgisi yapılarının belirli bir sistem içinde hazırlanıp sunulmaması da Türkçe öğretiminin başarı grafiğini düşüren etmenler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sorunların çözümüne yönelik öneriler: a) Sözcük ve sözcük dağarcığını geliştirmeye yönelik: resimli sözlükler, kavram sözlükleri, ad durum ekleriyle kullanılan fiil sözlükleri, Kazakça-Türkçe seviyelere uygun sözlükler (ör. A1 düzeyinde), b) Kazak ve Türk kültür ve yasalarına uygun alt yazılı dizi, belgesel filmlerin hazırlanması ve bunlara yönelik ders içi materyal geliştirme, c) Türkçe öğrenen öğrencilerin Mevlana, Erasmus programları vasıtasıyla Türkiye'ye gönderilmesi, d) Kazakistan'da Türkçe ders veren kurum ve kuruluşların yanı sıra tüzel kişilerin desteklenmesi e) Türkçe öğretiminde üniversite ders programlarının öğrencinin ihtiyacına cevap verecek şekilde yeniden planlanması, f) Öğretim araç gereçlerinin öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap vermesi, g) Ders kitaplarının PDF'si, sesli ve görüntülü materyallerinin internet ve cep telefonlarına uygun bir şekilde hazırlanması, h) Kursiyerlerin yaş, eğitim, kültür seviyesine göre ders materyallerinin oluşturulması (Turumbetova, 2013) vd. Türkçe öğretiminin nitelik ve başarı grafiğini yükseltecektir.

4. Sonuç

Türkçenin tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Kazakistan'da da ilk, orta, lise, üniversite, lisansüstü ve halka açık kurs düzeyinde öğretilmesi için başta yeni kurulan Maarif Vakfı olmak üzere MEB, üniversitelerimizin TÖMER gibi dil öğretim kurumlarına büyük görevler

düşmektedir. Özellikle Maarif Vakfı bünyesinde Orta Asya Masası'na bağlı olarak Kazakistan Masası kurulması gerekir. İlgili kişilerin dil öğretimiyle ilgili donanımlı ve bu alanda tecrübesi olan, coğrafyayı yakından tanıyan idareci ve uygulamacı elamanlardan seçilmesi gerekir. Kazakistan'da üniversitelerin Türk dili ve edebiyatı bölümlerinden mezun Türkçe öğreten Kazak vatandaşlarına gereken ilgi ve önem gösterilmeli Türkçe öğretimine yönelik gerek Türkiye, gerekse Kazakistan'da hizmet içi eğitim, seminerler düzenlenmelidir. Türkçenin eğitimi göz önünde bulundurulurken Türkçe eğitim veren Türkiyeli öğretim elemanlarına Kazakça ve Rusça dil kursları da verilmelidir.

Kaynaklar

- Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S 1.
- Güngör, A. (2017). Yabancılara Türkçe öğretimi (görüşler, öneriler). gungorname.com (Erişim: 20.01.2017).
- Turumbetova, J. (2013) Kazakistan'daki üniversitelerde Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *Uluslararası Dil ve Edebiyat Çalışmaları Konferansı Bildiri Kitabı 1. C*, 190-195.
- Yılmaz, M. ve Düzdağ, M. M. (2008). Türkiye Türkçesinin önemi ve Kazakistan vatandaşlarının Türkiye Türkçesi öğrenme sebepleri. *II. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi Bildiri Kitabı*, 558-569.
- Yılmaz, O. (2015). Türkiye Türkçesi öğrenen Kazakistanlıların karşılaştıkları sorunlar. *TÜBAR*, XXXVII, 257-275.
- http://www.akorda.kz/kz/events/akorda_news/press_conferences/memleketbasshysynyn-bolashakka-bagdar-ruhani-zhangyru-atty-makalasy (Erişim: 05.06.2018).

Extended Abstract

In the scope of 'The Great Student Project', seen as one of the most prominent projects regarding Turkey's and Kazakhstan's future in all aspects, concrete and consistent steps have been taken in the field of teaching of Turkish culture and language in Kazakhstan. By means of actualized project, a permanent and consistent substructure of cooperation in the fields of trade, culture, and art has been established with the aim of establishing permanent and sustainable friendship bridges with Kazakhstan, and creating strong bonds on the basis of the interests of both countries in terms of business world, art, trade and culture. Once again, after the committee meetings of national education institutes of Turk republics, Turkey and Kazakhstan, Turkey established commissions in respect of teaching language, history, literature and having common curriculum in primary, secondary, high schools; and went into change in course books and their contents.

Teaching of Turkish in Kazakhstan: should be handled under the two main titles as teaching Turkish as a mother language and teaching Turkish as a foreign language; a) the interest in Turkish, b) the institution teaching Turkish and the qualities of Turkish lecturers, c) materials and course book intending to teach Turkish should be revised under the sub-titles.

With the independence of Kazakhstan, Turkish Language and Literature Departments founded in faculties and institutes related to the secondary and higher education of the country, are taught to specialize in Turkish. In addition to Turkey's Ministry of Education and as well as other education centers, other private legal institutions and organizations give courses in Turkish to society.

Being in the first place – International Akhmet Yasaawi University, among the institutions teaching Turkish culture and Turkish are TÖMER (Almaty), Yunus Emre Institute, Turkish World Research Foundation, which all is affiliated to MEB (Ministry of Education). The teaching centres in those institutions are Abay, Abylay Khan, El Farabi, Kariyer Universities, Korkut Ata University (Kızıl Orda), in which Turkish courses are given by means of Turkish Language and Literature departments. By the Turkish World Research Foundation two high schools have been founded in the name of Korkut Ata Türk Lisesi (Turkish High School) and by the Turkish World Kentau Education Centre.

During the period of a nearly twenty-six years, the importance of teaching Turkish has not been understood by people and foundations, some certain policies could not be produced in this geography when it is seen from the perspective of Turkey. During some time in the course of Turkish teaching; a) individuals coming from Turkey with aim of trading and having no qualification in Turkish teaching, b) individuals having graduated from different disciplines of universities (math, sociology, etc.), c) teachers teaching in primary and secondary schools, d) individuals having graduated from close departments (philology, etc.) to Turkish Language and Literature have taken roles in teaching of Turkish.

Teaching Turkish continued in the first years in a perspective that is far from the measures and principles of teaching Turkish as a foreign language. However, Turkish language education should be carried out with a system based on the exchange rate system, based on four basic skills (reading-understanding, listening-understanding, speaking and writing) and a certificate and examination system measuring language standards at international standards.

The main problems encountered in teaching Turkish at universities in Kazakhstan are the materials used in curriculum and teaching. Lately, lesson times have been reduced in Turkish part and English has started to take its place. While the number of hours for Turkish course in Turkish-English departments was 10 during the period between 2001-2010, this number was reduced to 5 after 2011.

Another factor that determines the success or failure of Turkish language teaching is textbooks. Kazakh citizens learning Turkish in courses stated having problems in those sections with the percentage of: 90% listening skill, 92% speaking skill, 86% reading skill, and 92% writing skill.

Suggestions for solving the problems are: a) Illustrated dictionaries, concept dictionaries, verb dictionaries, level based Kazakh-Turkish dictionaries (ex: A1 level), which are all intending to develop learners' vocabulary levels, b) Serials with subtitles that are suitable for Kazakh and Turkish cultures, preparation of documentaries, and producing proper materials for them, c) Students learning Turkish should be transferred to Turkey by means of Mevlana or Erasmus programs, d) As well as Turkish lessons institutions and organizations in Kazakhstan legal entities should be supported, too, e) Lesson plans for Turkish teaching at universities should be revised according to the needs of students, f) Materials should meet students' needs, g) Digital versions of course book should be prepared for multimedia gadgets, h) Preparing lesson materials in accordance with learners' age, education, and culture levels.

In this study, by discussing the problems of teaching Turkish as a foreign language in Kazakhstan, some solutions and suggestions will be presented.

There are some important roles for institutions teaching Turkish in every parts of world, and especially in Kazakhstan such as Maarif Institution, TÖMER, which should work harder to teach Turkish in primary, secondary and high schools, and universities, and additionally in courses to public. Particularly in the scope of Maarif Foundation, Kazakhstan Desk must be established depending on Central Asia Table. The staff should be selected from the administrators and practitioners who are well-equipped and experienced in language teaching and who know the geography closely. Kazakh citizens graduated from the Turkish Language and Literature departments of universities in Kazakhstan should be paid attention, and trainings and seminars should be supported by both Turkey and Kazakhstan. While giving emphasis to Turkish teaching, to instructors coming from Turkey to teach Turkish should be presented Kazakh and Russian language courses.